Liepājnieku kompostēšanas pieredze

Projekta ekspertes:
Liene Jākobsone
Zane Ruperta
04.11.2026.

Eiropas Savienības LIFE programmas integrētais projekts "Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju"

LIFE Waste To Resources IP, LIFE20 IPE/LV/000014

Liepājas situācija

12

mēneši

2023. gada janvāris – decembris

67

privātmāju **mājsaimniecības**

Liepājas pilsētā

Pārtikas un dārza atkritumi

1000 litri

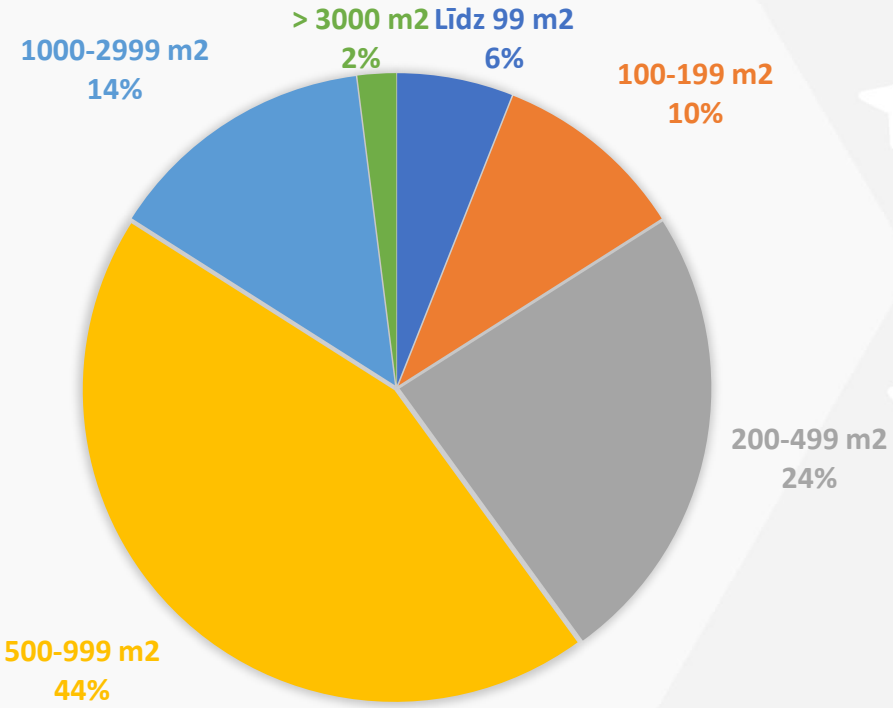
1200 litri

Atkritumu reģistrēšana

- Reizi mēnesī
- Radīto atkritumu daudzums (litros)
- Kompostēšanas tvertnes aizpildījums (litros vai %)
- Anketēšana, izmantojot «Google forms»
- Pārejai uz svara mērvienībām pārtikas atkritumiem piemērots blīvums – 380 kg/m^3, bet bioloģiskajiem atkritumiem – 340 kg/m^3

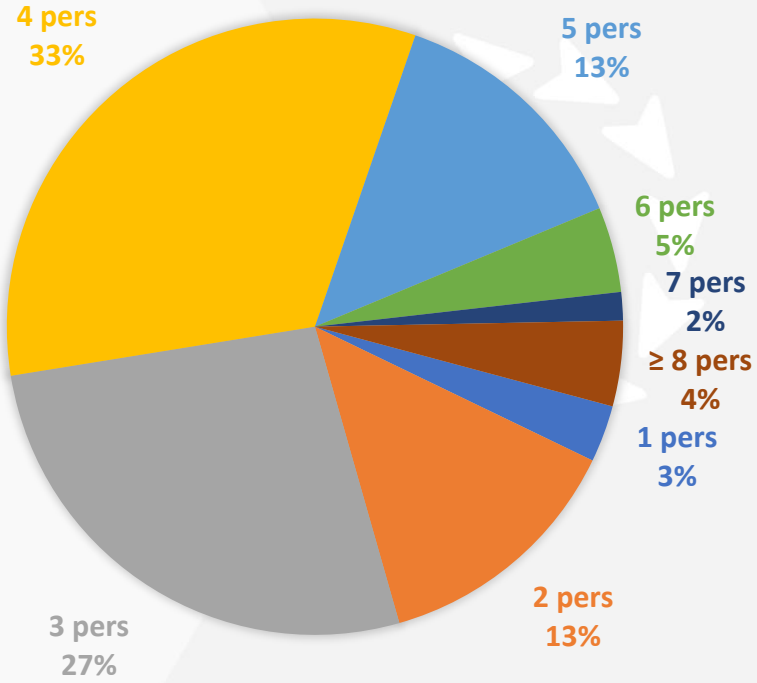

Projekta dalībnieku dārza teritorijas platība, m^2

Personu skaits mājsaimniecībā

- Vidēji 3 personas mājsaimniecībā
- Aktivitātes laikā personu skaits atsevišķās mājsaimniecībās mainījās, tāpēc tas tika precizēts katru mēnesi un reģistrētais pārtikas un bioloģisko atkritumu daudzums atbilst konkrētajā mēnesī ziņotajam personu skaitam mājsaimniecībā

Projekta ietvaros pārstrādātie bioloģiskie atkritumi

23 tūkst.

litru

Pārtikas atkritumu

61 tūkst.

litru

Dārza atkritumu

Nošķirotie pārtikas atkritumi

7,8 tonnas

3 kg mēnesī

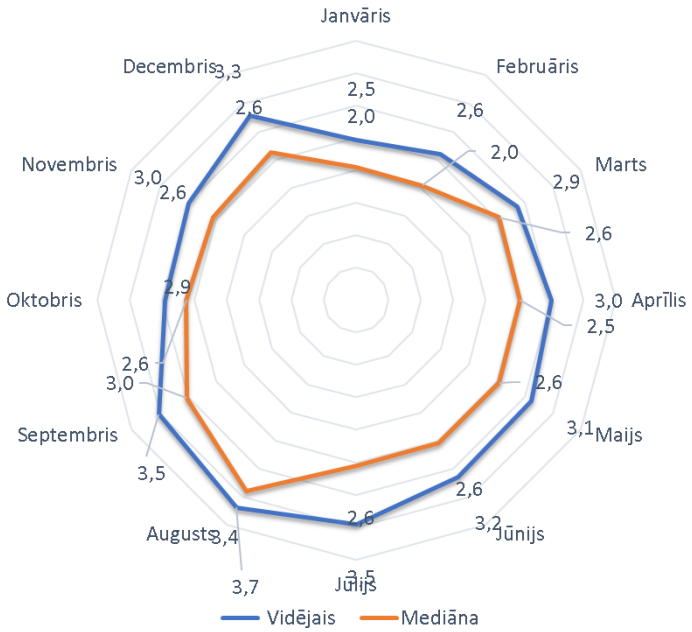
37 kg gadā

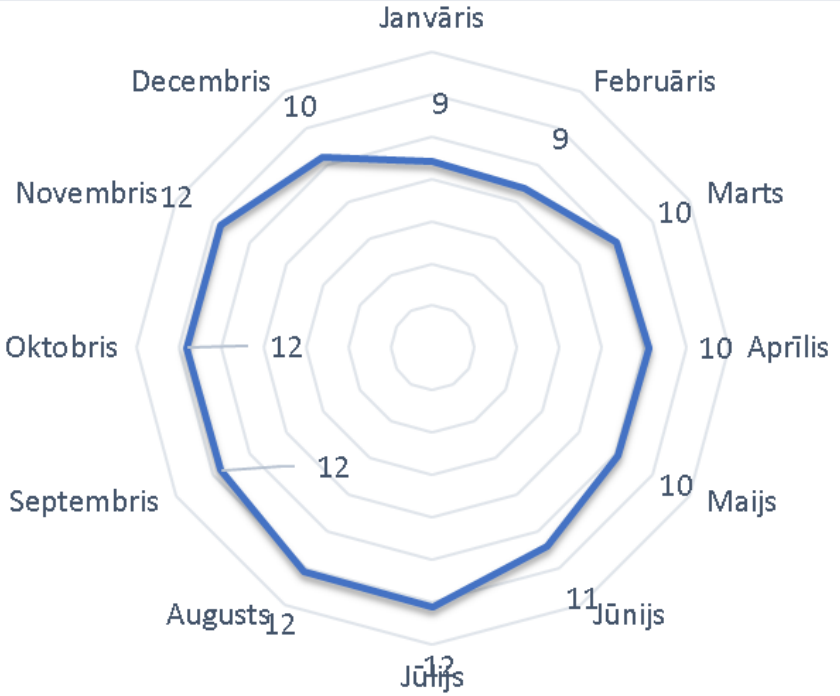

11 kg mēnesī

128 kg gadā

Nošķirotie pārtikas atkritumi

Nošķirotie dārza atkritumi

23 tonnas

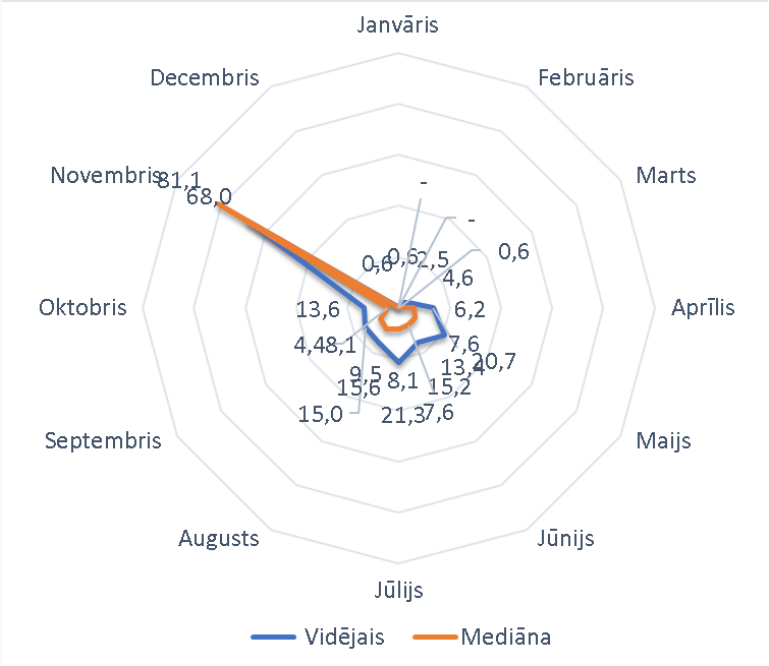
16 kg mēnesī

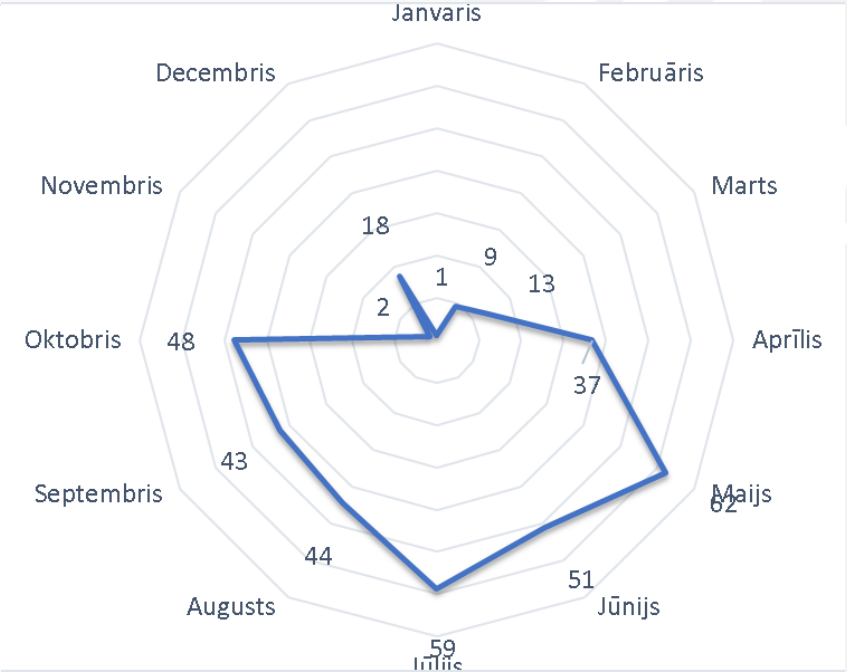
190 kg gadā

32 kg mēnesī

386 kg gadā

Nošķirotie dārza atkritumi

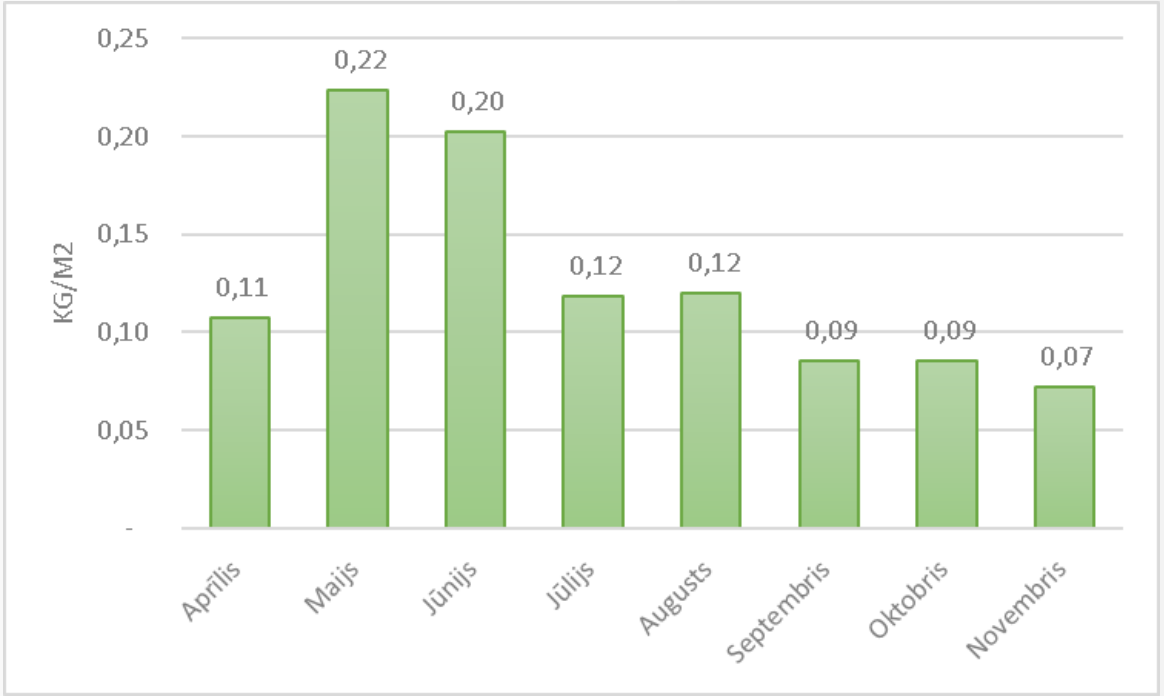
Dārza atkritumu daudzums uz vienu kvadrātmetru mēnesī, kg

gada vidējais rādītājs - ļoti zems

0,09 kg/ m^2
jeb
9 kg uz 100 m^2

vidējais rādītājs sezonā

0,13 kg/ m^2
jeb
13 kg uz 100 m^2

Nošķirotie dārza atkritumi

- Pavasarī nopļautā zāle tika izmantota **dārza ielabošanai** - aizbērtas zemākas vietas, izmantota kā mulčējamais materiāls
- 2023.gada **vasara** bija ļoti **sausa**, un dārza atkritumi praktiski neveidojās
- Bet rudens bija vēls, **lapas nobira tikai novembrī**, kad strauji iestājās ziema, un vairāki dalībnieki atstāja dārza sakopšanas darbus uz nākamo pavasari

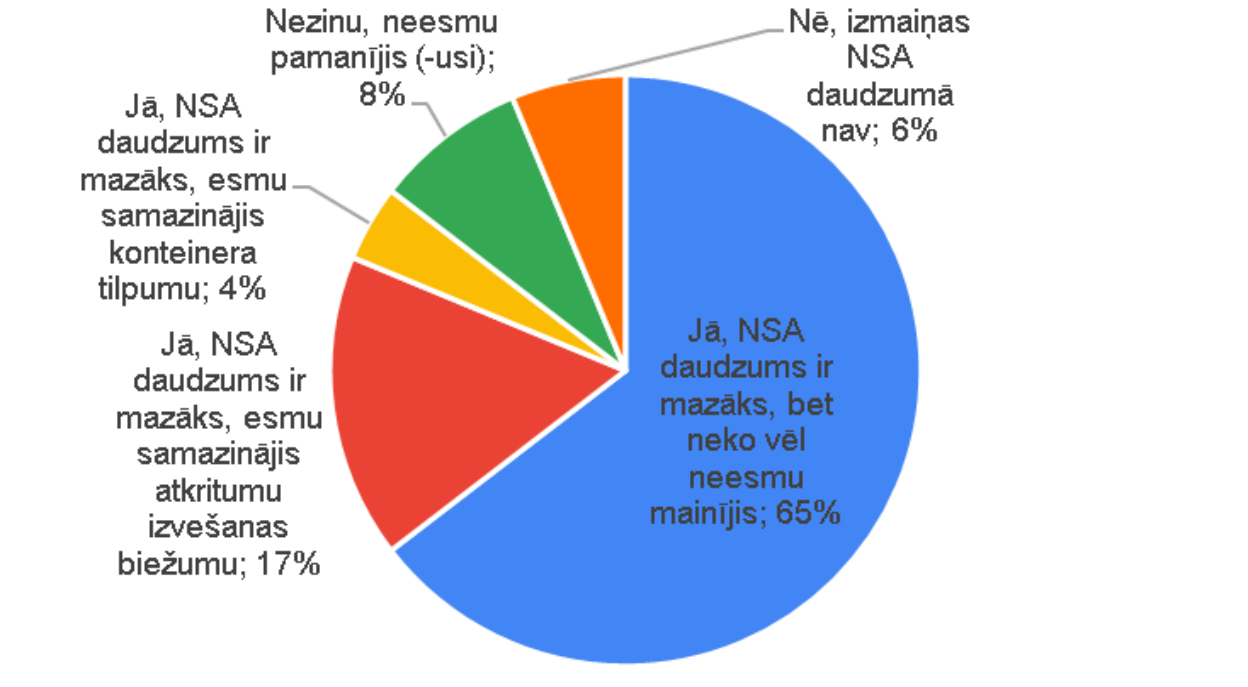
Apmierinātība ar komposta kasti un tās ietilpību

Nešķiroto sadzīves atkritumu samazinājums, kopš kompostēšanas uzsākšanas

Galvenie dalībnieku secinājumi

56%

atzīst, ka projekta ietvaros ir **ieguvuši daudz jaunas informācijas** par komposta veidošanu

63%

dalībnieku savā mājsaimniecībā ir **uzsākuši** bioatkritumu dalītu vākšanu

kā **vērtīgāko ieguvumu** uzskata pašu radīto dārza mēslojumu – **kompostu**, kas izmantojams augsnes ielabošanai

Dalībnieku viedokļi

«Kompostēšana kastē ir citādāka nekā kompostēt **atklātā vietā**, kā to darījuši iepriekš»

«Iekārtojot kompostēšanas vietu nākamajā gadā, pievērsīsim lielāku uzmanību tās nosargāšanai no **grauzējiem**, bet sakām lielu paldies par šo pieredzi!»

«Ikdienā esam **uzsākuši šķirot** arī citus atkritumu veidus»

«Šķirot bioloģiskos atkritumus nemaz **nav** ikdienā **sarežģīti**!»

«Liels paldies par projektu un iespēju! Mēs jau sen gribējām ierīkot komposta kasti, jo žēl izmest labas lietas, ko zemei varētu atdot - bieži bioatkritumus vedām pie mammas uz dārzu kompostam, - bet nekādi nevarējām izdomāt, **kā uzsākt** kompostēt pašiem - un projekts nāca kā saukts :) Kastes ir estētiskas un parocīgas!»

Projekta ekspertu secinājumi

Komposta kastes aizpildījumu stipri ietekmē dārza atkritumu daudzums un veiktās aktivitātes dārzā

- Ir gadījumi, kad dārza platība ir liela, bet dārza atkritumu maz
- Savukārt citviet, kur ir mazs dārziņš, dārza atkritumu ir ļoti daudz
- To ietekmē:
  - saimnieku darbošanās dārzā
  - ravējamo dobju daudzums un īpatsvars
  - koku un augļu koku daudzums dārzā - rudenī vairāk augļu un lapu

Projekta ekspertu secinājumi

Komposta kastē, kur pārtikas atkritumu ir vairāk nekā dārza atkritumu, kaste piepildās lēnāk, taču komposts ir blīvāks

- C:N attiecība kompostā aptuveni 25:1 līdz 30:1
- Uz 1 daļu pārtikas atkritumu (slāpekļa avots) jāpievieno aptuveni 2 līdz 3 daļas oglekļa materiālu (sausas lapas, smalki zariņi, salmi, koksnes skaidas vai kūdra)

Projekta ekspertu secinājumi

Maza komposta kaste (līdz 1000 litri) piemērota:

- mājsaimniecībās, kurās dzīvo 1-4 personas
- kur netiek veikti aktīvi dārza darbi

Nepieciešamas vismaz 2 kastes vai arī viena kaste ar vismaz 2 nodalījumiem

- lai kompostu varētu pārcilāt un atstāt nogatavoties
- tas ļautu katrai mājsaimniecībai individuāli izvērtēt savu radīto bioloģisko atkritumu daudzumu, un vajadzības gadījumā papildināt ar vēl kādu kompostēšanas kasti

Projekta ekspertu secinājumi

Pārtikas atkritumu daudzums uz vienu personu mēnesī ir ļoti atšķirīgs katrā mājsaimniecībā

- Variē no 1-20 litriem uz personu
- Vidēji - 8 litri uz vienu personu mēnesī
- Atkarīgs no:
  - ikdienas paradumiem pārtikas gatavošanā
  - no bērnu skaita ģimenē
  - no mājdzīvnieku daudzuma, kas mēdz apēst ēdienu pārpalikumus u.c.

Projekta ekspertu secinājumi

Veicot atkārtotus pētījumus un izvērtējot paraugkopas rezultātus, ieteicams ņemt vērā šādus faktorus:

- Mājsaimniecībā faktiski dzīvojošos personu skaits, no tiem **cik ir bērni**?
- Vai mājsaimniecībā ir **dzīvnieki**, kas apēd ēdienu pārpalikumus?
- Vai (cik bieži) mājsaimniecībā ēdienu **gatavo uz vietas**? Kādi ir ēdienu (pārtikas atkritumu) izmešanas **paradumi**? Vai tiek izmesta pārtika, kas sabojājusies pirms tās lietošanas? (Nopirkts par daudz)
- Kāda ir dārza **platība**?
- Vai dārzā ir **dobes**, kas tiek regulāri ravētas? Cik daudz? Vai dārzā ir **koki**, kas rada lapas un kritušos augļus, cik daudz?
- Vai **pļautā zāle** tiek ievietota komposta kastē? (piemēram, ja to pļauj zālāja robots, tad zāle kompostā nav jāievieto)
- Vai komposta kaste ir **atklāta vai slēgta**? Atklātā kastē lielu daļu pārtikas atkritumu apēd putni, dzīvnieki utt.

Projekta ekspertu secinājumi

Jānodrošina mērķtiecīgi un regulāri sabiedrības informēšanas un konsultēšanas pasākumi

- Iedzīvotāju **paradumi mainās lēni**
- **Nepārtraukta sabiedrības izglītošana** par mājkompostēšanas jautājumiem, **pastāvīgi atgādinot**:
  - ✓kādus atkritumus kompostā atļauts ievietot, kādus labāk nelikt
  - ✓iedrošināt, ka pirmsšķietami nesadalāmi produkti ir piemēroti kompostēšanai (piemēram, arbūzu mizas, olu čaumalas, rieksti u.c.)
  - ✓par komposta maisīšanas nepieciešamību
  - ✓informēt, kādas pazīmes liecina, ka komposts ir gatavs turpmākai izmantošanai dārzā
- Katrā pašvaldībā vai atkritumu apsaimniekošanas reģionā ir jābūt **atbildīgajai institūcijai**, kas nodrošina mērķtiecīgus šos sabiedrības informēšanas un konsultēšanas pasākumus

Projekta ekspertu secinājumi

Kompostēšana liepājniekiem kļuvusi par **ikdienas ieradumu**, kas:

- ļauj iegūt vērtīgu augsnes mēslošanas līdzekli piemājas dārzā
- samazina nešķiroto sadzīves atkritumu daudzumu un piejaukumu saturu
- samazina smakas

Mājkompostētāji - **piemērs videi draudzīga dzīvesveida veicināšanai**, jo:

- piedalās šajā procesā atbildīgi
- veido kompostu savām vajadzībām
- labprāt dalās ar savu praktisko pieredzi

Liepājnieku pieredze

- Ieva ar ģimeni ir Liepājas kompostēšanas rekordisti - vieni no pirmajiem aizpildīja komposta kasti
- Ik mēnesi mājsaimniecība rada vidēji 50 litrus virtuves bioloģisko atkritumu un 150 – 200 litrus dārza atkritumus (liela daļa uzkrāti pirms projekta uzsākšanas)
- Komposta pārrakšanu viņa plānoja rudenī, bet, lai nodrošinātu ietilpību visam mājsaimniecībā radītajam bioloģisko atkritumu apjomam, tika iegādāta vēl viena 600 litru kompostēšanas kaste

Liepājnieku pieredze

- Pēc bioloģisko atkritumu dalītās vākšanas uzsākšanas krasi izmainījās Evelīnas ģimenes sadzīves atkritumu saturs - tie kļuvuši krietni sausāki un retāk jāiznes
- Tikšanās reizē Evelīna vēlējās noskaidrot, cik bieži vasarā komposts jāmitrina un cik bieži tas jāapmaisa vai jāpārcilā

Liepājnieku pieredze

- Vita priecājas, ka mājkompostēšanai pievērsušies ne tikai viņas ģimenes locekļi, bet arī kaimiņi. Viņi tiekas pie komposta kastēm un dalās pieredzē. Visi atzīst, ka kompostēt nav sarežģīti vai apgrūtinoši
- Kaimiņš Edijs priecājas, ka komposts drīz būs gatavs un varēs izmantot puķu dobēm.
- Edijam, aktīvi strādājot dārza darbus, komposta kaste piepildās raiti

Liepājnieku pieredze

Ik mēnesi lapas Ivars papildina ar bioloģiskajiem atkritumiem un apmaisa. Jūlijā komposts gandrīz jau bija gatavs. Materiāls bija diezgan irdens un sadalījies.

Ivars vērtīgo mēslojumu sajauc ar Liepājas smilšaino melnzemi un liek augstajās dobēs, kurās audzē ķirbjus, gurķus.

Viņš priecātos, ja nākotnē būtu iespēja iemācīties arī pašam veidot savu komposta kasti no kokmateriāliem, kas būtu videi draudzīgāks risinājums nekā šobrīd izmantotās plastmasas materiāla kastes.

Liepājnieku pieredze

- Sintijas mājsaimniecībā dzīvo divas ģimenes
- Sākumā viņa sāka pārtikas atkritumus nodalīt un kompostēt tikai savas ģimenes ietvaros. Vēlāk kaimiņi saprata, ka tas nemaz nav tik sarežģīti, un pievienojās.
- Tagad kompostē visi mājas iedzīvotāji un ir priecīgi par dārzā izveidoto kārtību, kur vairs nestāv veco lapu kaudze.

Liepājnieku pieredze

- Dacei no Zirņu ielas ir izdevies pārliecināt ģimeni pārtikas atkritumus nemest nešķiroto atkritumu konteinerā, bet aiznest līdz kompostēšanas kastei
- Viņa uz durvīm izlīmējusi paziņojumus, lai atgādinātu pareizu bioloģisko atkritumu šķirošanu. Kompostēšanā labprāt iesaistās arī jaunākā paaudze.
- Dace ik pa laikam kompostu laista, lai tas neizžūst.
- Viņi nav saskārušies nedz ar smaku, nedz grauzēju problēmām – komposta saturs neož, kaut arī atrodas salīdzinoši tuvu mājai, netraucē arī novietojums mazajā pagalmā.

Liepājnieku pieredze

- Romāns kompostēšanai pievēršas ļoti apzinīgi, izvērtē produktus un rēķina nopļautās zāles daudzumu, ko ievieto komposta kastē.
- Viņš ir ieklājis sietu komposta kastes pamatnē, lai pasargātos no grauzējiem.
- Apmeklējuma laikā konsultējām Romānu arī par citu atkritumu veidu šķirošanu, lai kopumā samazinātu nešķiroto sadzīves atkritumu daudzumu.

Liepājnieku pieredze

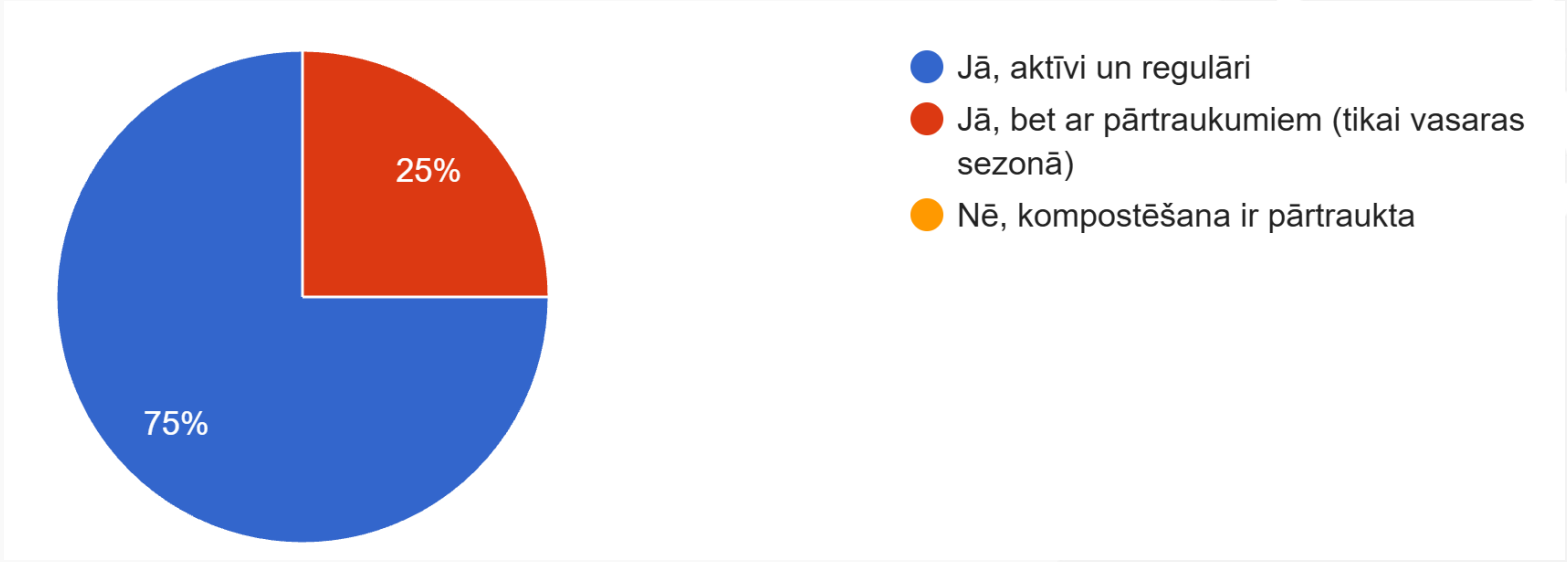
- Jāņa ģimene kompostē gan pārtikas atkritumus no virtuves, gan nezāles un augu atlikumus no dārza.
- Sieva Agija stāsta, ka kompostā neliek pļauto zāli, jo pļāvējs to uzreiz sasmalcina.
- Tikšanās laikā redzam, ka kaste jau tuvojas pilnam piepildījumam. Ģimene plāno iegūto kompostu izmantot pavasarī.

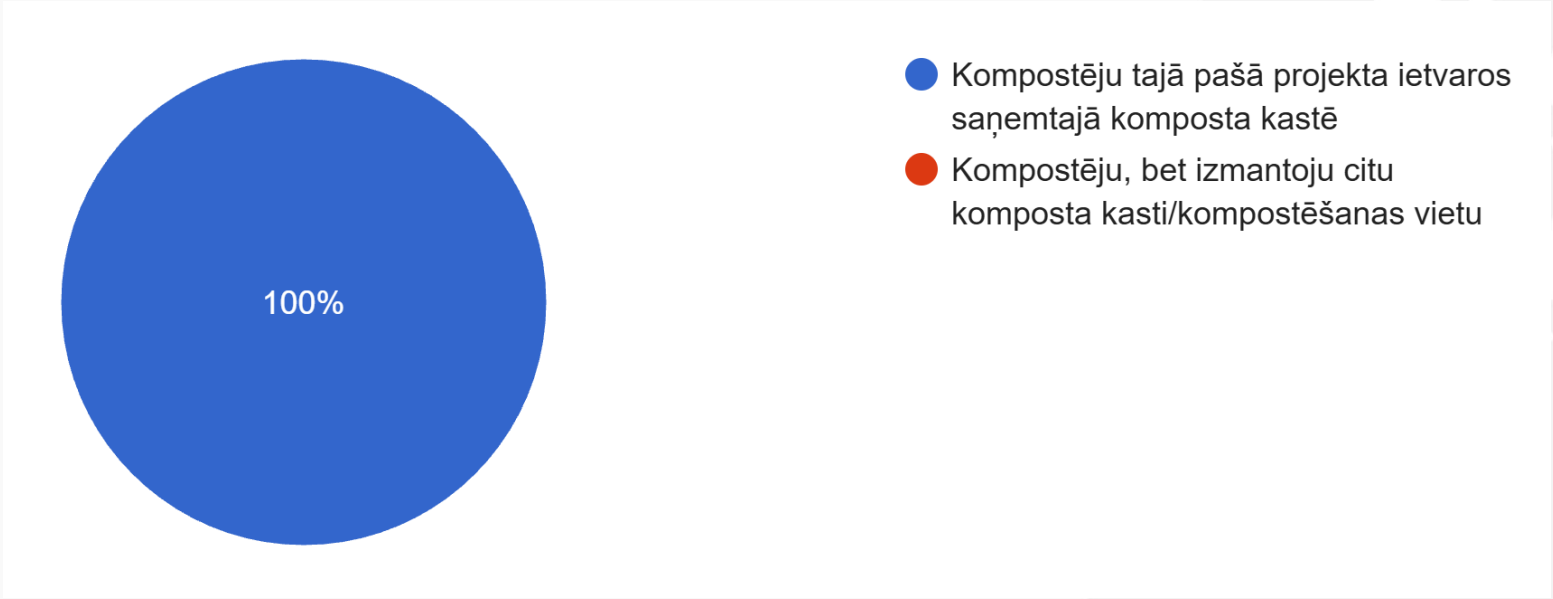
Kā kompostētājiem veicas šobrīd – 2026. gadā?

- Aptauja (google forms)
  - 32 dalībnieki no 67

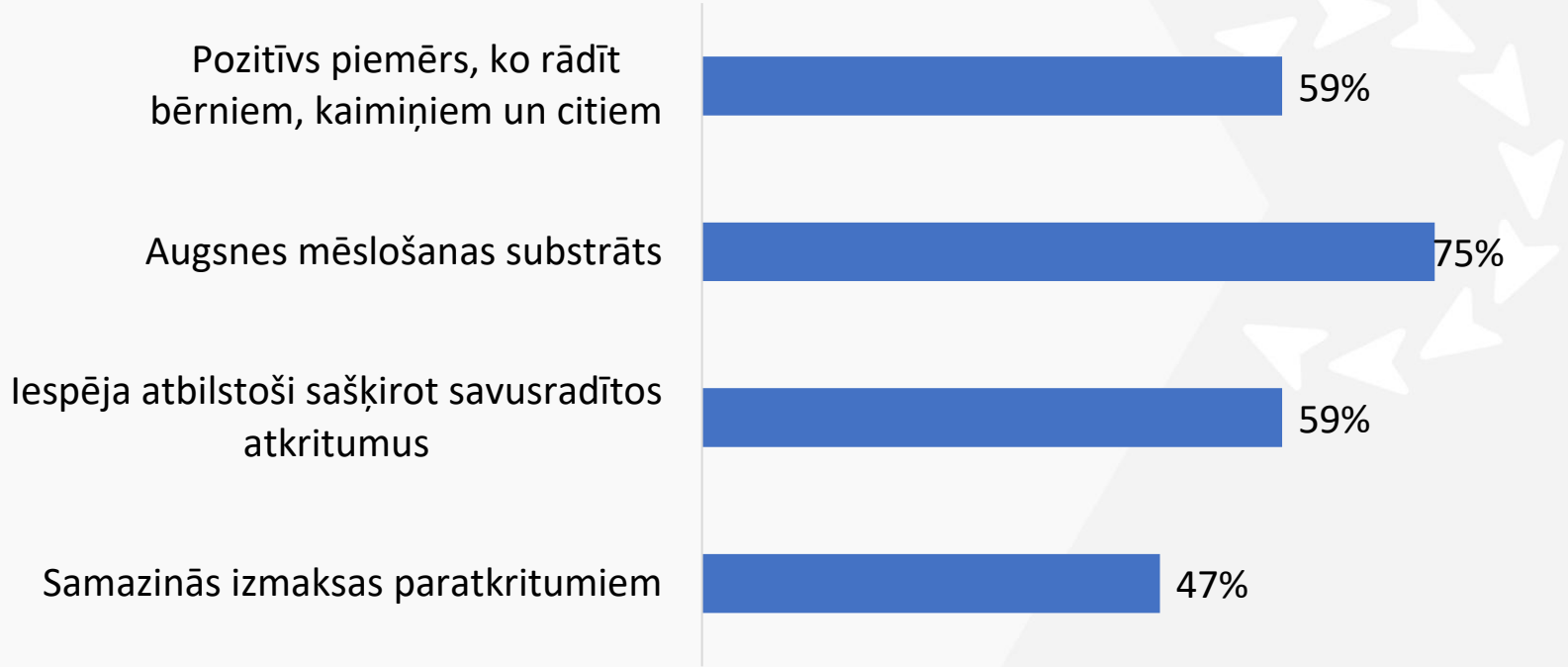
Vai jūs joprojām turpināt kompostēt savas mājsaimniecības bioloģiskos atkritumus?

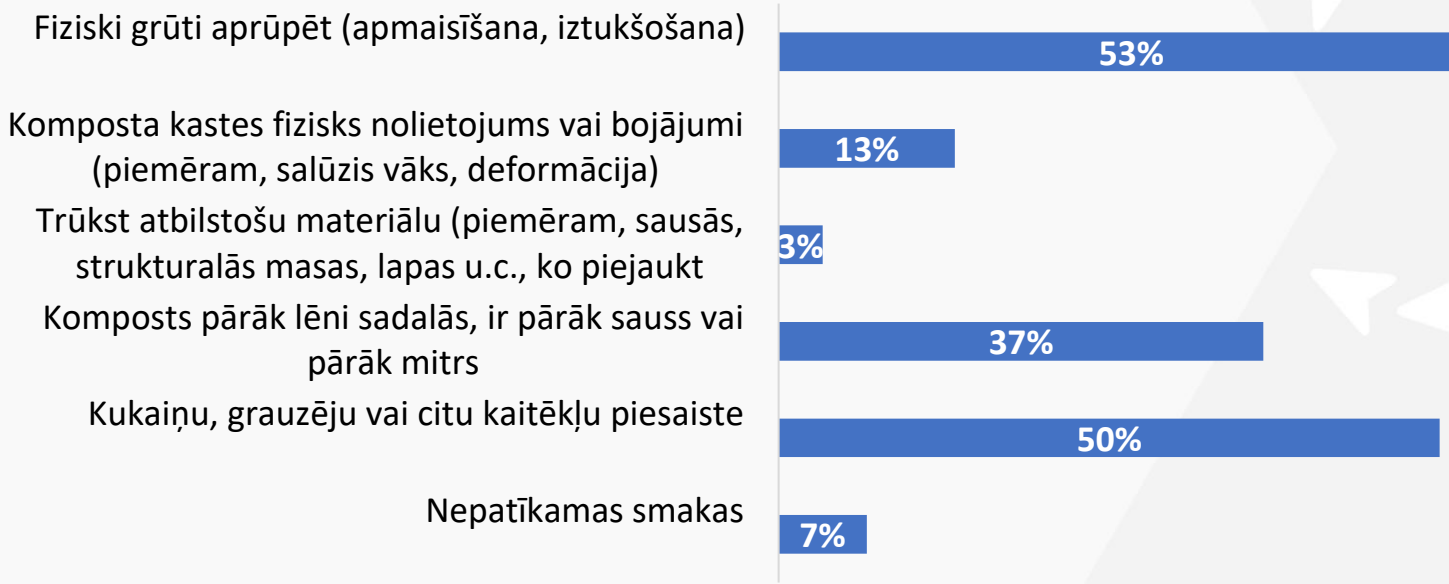
Kādā veidā kompostējiet savas mājsaimniecības bioloģiskos atkritumus?

Kādus ieguvumus Jums sniedz kompostēšana?

Ar kādām grūtībām vai izaicinājumiem Jūs saskarieties kompostēšanas procesā?

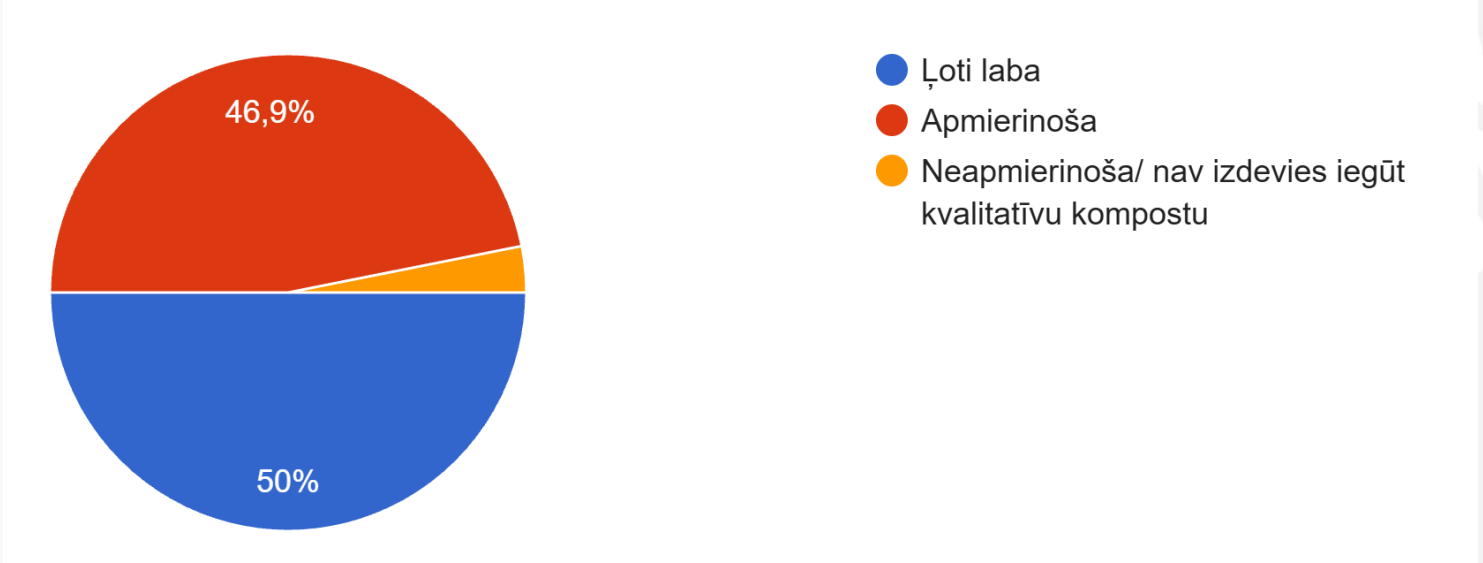
Ar kādām grūtībām vai izaicinājumiem Jūs saskarieties kompostēšanas procesā?

Nav tik daudz kur likt šo kompostēto augsni, tāpēc limitēju

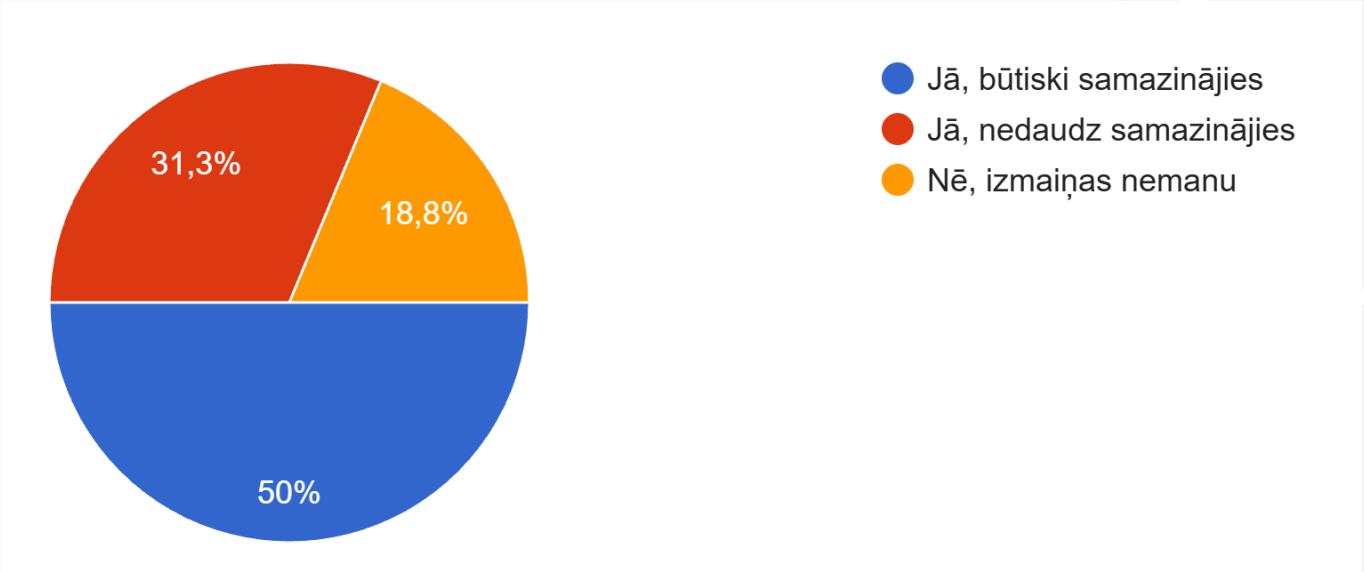
Kastei nav izdomāts rokturis, lai vieglāk būtu atvērt. Ziemā vāks mēdz piesalt, nevar atvērt

Atkritumu nodalīšana un uzkrāšana iekštelpās

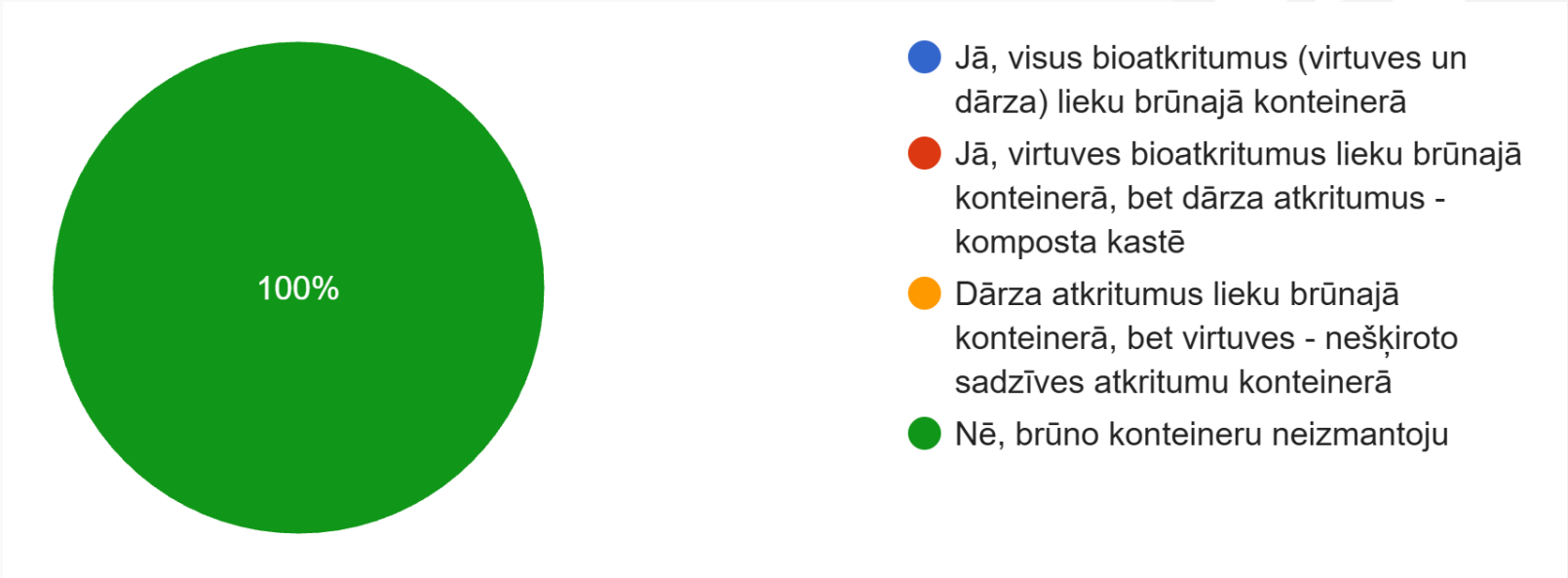
Kā jūs vērtējat iegūtā komposta kvalitāti?

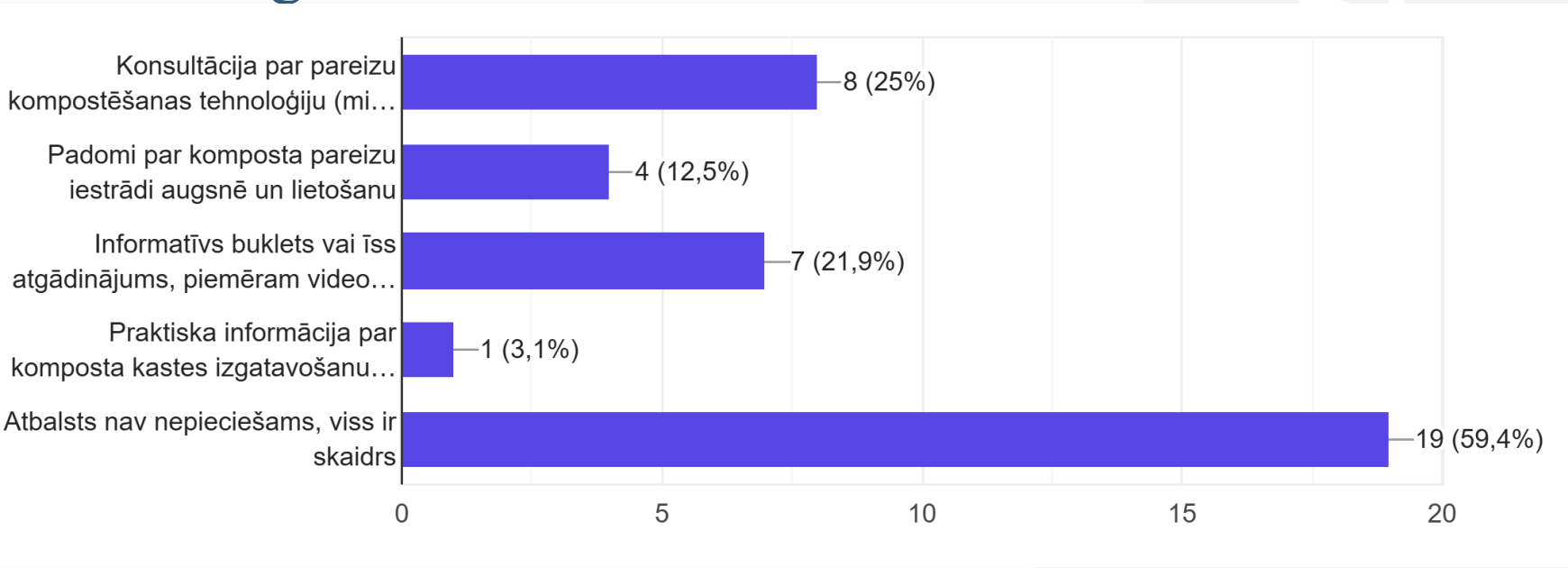
Vai novērojat, ka kopējais nešķiroto sadzīves atkritumu apjoms Jūsu mājsaimniecībā ir samazinājies?

Vai savā mājsaimniecībā izmantojat brūno bioatkritumu konteineru?

Kāda veida atbalsts vai informācija Jums šobrīd būtu visnoderīgākais?

Paldies!

wastetoresources.kem.gov.lv

LIFEwastetoresources

waste_resources

wastetoresources

waste to resources

wastetoresources

LIFE integrētais projekts "Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju" (LIFE Waste To Resources IP, LIFE20 IPE/LV/000014) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas finansiālu atbalstu.

Informācija atspoguļo tikai autoru nostāju un viedokli, un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūras (CINEA) nostāju un viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne finansējuma piešķīrējs nav atbildīgi par pausto saturu.